

S. Sayısı : 40

Türkiye - Almanya arasındaki ticarî mübadelelere aid anlaşma ile ticarî mübadelelere ve tediyata müteallik protokolün tasdikına dair kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisad encümenleri mazbataları (1/1150)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı : 6/4427

12 - IX - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Berlinde 25 - VII - 1938 tarihinde Almanya Hükûmeti ile imza edilen Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî mübadelelere aid anlaşma ile Avusturyanın Almanya tarafından ilhakı üzerine yine Almanya ile aynı tarihte imza edilen ticarî mübadelelere ve tediyata müteallik protokolün tasdikı ihakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 8 - VIII - 1938 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Lâyhaya idhal edilmeyen ve neşredilmeyecek olan mahrem protokol ile mektublar, Hariciye vekilliğinin telefonla vaki isteğine binaen, encümenlerde görülmek üzere sunulmuştur.

Mahremiyetine itina edilmesinin temin buyurulmasını dilerim.

Başvekil

C. Bayar

Esbabı mucibe mazbatası

Hükümetimizle Almanya Hükûmeti arasında 25 temmuz 1938 tarihinde Berlinde akid ve imza edilmiş olan ticarî muahedelere aid anlaşmanın eski anlaşmaya nazaran büsbütün yeni bir ruh ile tanzim edilmiş olmasının memleketimizin Almanya ile olan ticareti için hayırlı bir inkişaf hazırlamasına intizar edilmelidir. İşbu anlaşma ile her iki Devlet ticaretini tahdid ve takyid eden kontenjanlıman sisteminin lâğvedilmiş ve ticarî mübadelelerin her iki Devletin kanunî mevzuatı dahilinde tam bir serbesti dahilinde cereyanı tahtı temine alınmıştır.

Evvelce Almanyanın ihracatımıza muadil ihraç inkân ve kabiliyetini bulmamasından dolayı tediye hesaplarında vukubulmuş olan muvazenesizlik te ayrıca göz önünde tutularak bundan böyle bu gibi hâdiselerin vukuunu önlemek üzere hususî bir komisyonun teşekkülü derpiş edilmiş ve bu komisyon marifetile muvazenenin temin ve idamesi için gereken tedbirlerin ittihazı kararlaştırılmıştır.

Türkiye - Avusturya ticarî münasebatını tasfiye eden protokole gelince işbu protokolün ahkâmı mucibince Türkiye ile Avusturya arasında münakid mukaveleler 15 ağustos 1938 tarihine kadar muteber olacak ve o tarihten itibaren de meriyete giren Türkiye - Almanya arasında ticarî mübadelelere aid anlaşmanın hükümleri cari olacaktır. Bu arada kliring hesapları da tasfiye edilerek Türk - Alman hesabına kaydedilecektir.

Gerek Türk - Alman ticaret anlaşmasını, gerekse Avusturya protokolünü Yüksek Meclisinizin tasvib nazarlarına arz ederken Hükümetimiz, hututu esasıyesi itibarile, bunun, memleketimizce ittihaz edilen iktisadî prensibe uygun bulunduğunu ve ticarî menfaatlerimizi tamamen koruduğunu ilâveye müsaraat eyler.

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Esas No. 1/1150
Karar No. 8

3 - XII - 1938

Yüksek Reisliğe

Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî mübadelelere aid anlaşma ile Avusturyanın Almanya tarafından ilhakı üzerine yine Almanya ile imza edilen ticarî mübadelelere ve tediyata müteallik protokolün tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 8 - VIII - 1938 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası encümenimize havale buyurulmakla Hariciye vekili hazır olduğu halde tedkik ve müzakere edilmiş ve aynen kabul

olunmuştur.

Havalesi mucibince İktisad encümenine vermek üzere yüksek katınıza sunulmuştur.

Ha. E. Reisi	M. M. N.	Kâtib
Trabzon	Kastamonu	Kastamonu
<i>Hasan Saka</i>	<i>Şerif İlden</i>	<i>Şerif İlden</i>
Niğde	Kars	Kocaeli
<i>Kâmil İrdelp</i>	<i>M. Akyüz</i>	<i>S. Yiğit</i>
Erzurum	Bolu	
<i>P. Demirhan</i>	<i>H. C. Çambel</i>	

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İktisad encümeni
Esas No. 1/1150
Karar No. 15

6 - I - 1939

Yüksek Reisliğe

Almanya ile Türkiye arasında 25 - VII - 1938 tarihinde Berlinde imza edilen ticarî mübadelelere aid anlaşma ile Avusturyanın Almanyaya ilhakı üzerine yine Almanya ile imza edilen ticarî mübadele ve tediyata müteallik protokolün tasdikı hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 8 - VIII - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulmasına karar verilen kanun lâyihası Encümenimize havale edilmekle İktisad vekili hazır olduğu halde tedkik ve müzakere olundu :

Almanya ile aramızdaki ticaret hacmi haricî ticaretimizin yarından fazlasını teşkil etmek itibarile ötedenberi bizim için üzerinde hassasiyetle durulan bir mevzu olmuştur.

Dünya buhranından sonra değişen beynelmilel iktisadî münasebat sistemlerinde bizim gibi ticarî hareketlerini sıkı bir murakabe ile hali muvazenede tutmak mecburiyetinde olan milletlerin ittihaz zaruretinde kaldığı kontenjan ve kliring usulleri en geniş ve arızasız şekilde Almanya ile ceryan etmiş ve bu sayede her iki memlekette şimdi-

ye kadar devam eden ticaretlerinden müteakabil bir hüsnü niyetle mühim bir ihtilâf mevzuu doğmamasına çalışmıştır.

Esasen her an büyük tahavvüller göstermek istidadında olan beynelmilel münasebatın tevliid ettiği zaruretler icabı olarak akdedilen bu gibi mukaveleler kısa zamanlar için yapıldığından tatbikattan doğan ufak tefek arızalar ikinci mukvelede nazarı dikkate alınmakta ve tashih, islah çareleri aranmaktadır. Her ne kadar bir memleket ihracatının yarıdan fazlasının tek bir millet pazarına bağlanması her hangi beklenmeyen bir zamanda telâfisi müşkül bir takım buhranlar tevliid edebileceği Encümenimizce daima calibi nazar görülmüş ise de Hükümetçe bu ihtimalin her zaman nazardan kaçırılmadığı ve girişilen her teşebbüste bu hassas noktanın göz önünde bulundurulduğu verilen izahattan anlaşılacaktır.

Encümenimiz, arzedilen bu noktai nazardan bağırlı anlaşmaların tasdikini iktisadî prensiblerimize uygun görmüş ve Umumî Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisliğe sunmaya

karar vermiştir.			Konya	Kocaeli	Ankara
İktisad E. Reisi	M. M.	Kâtib	H. Dikmen	İ. Dıblan	A. Ulus
İzmir	Giresun	Niğde	Gazi Anteb	Samsun	İstanbul
R. Köken	İ. Sabuncu	Dr. R. Ferid Talay	R. Güres	Ali Tunalı	Y. Yazıcı
İzmir	Gazi Anteb	Konya	Gümüşane	Eskişehir	
Benal Arıman	B. Kaleli	Kâ. Okay	Edib Servet Tör	Emin Sazak	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Berlinde 25 - VII - 1938 tarihinde Almanya Hükümeti ile imza edilen [Türkiye - Almanya arasındaki ticarî mübadelelere aid anlaşma ile (Avusturyanın Almanya tarafından ilhaki üzerine yine Almanya ile aynı tarihte imza edilen) ticarî mübadelelere ve tediyata müteallik protokolün] tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Berlinde 25 temmuz 1938 tarihinde Almanya Hükümetile imza edilen Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadelelere aid anlaşma ile Avusturyanın Almanya tarafından ilhaki üzerine yine Almanya ile aynı tarihte imza edilen ticarî mübadelelere ve tediyata müteallik protokol kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Mezkûr anlaşmalar metinlerinde tesbit edilen tarihlerde meriyete girecektir.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden mu-

teberdir.

MADDE 4 — Bu anlaşmaların hükümlerinin tatbikına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

8 - VIII - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
C. Bayar	Ş. Saracoğlu	K. Özalp
Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
Ş. Kaya	Dr. T. R. Aras	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
S. Arıkan	A. Çetinkaya	Ş. Kesebir
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	Rana Tarhan	F. Kurdoğlu

TÜRKİYE İLE ALMANYA ARASINDA TİCARİ MÜBADELELERE AİD ANLAŞMA

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Alman Hükûmeti, iki memleket arasındaki ticarî mübadelâtm inkişaf ettirilmesi arzusu ile mütehassis olarak, âtideki hususları kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Her iki memlekette biri menşeli eşya, diğer memleket arazisine, idhal memleketinde idhal anında carî olan umumî ahkâma tevfi kan idhal olunacaktır:

Madde — 2

Her iki memleket menşeli olup, işbu anlaşmanın meriyete girmesinden sonra sevkedilecek olan emtiaya, ilişik nümuneye uygun bir menşe şahadetnamesi terfik edilecektir.

Türk ihracatına aid menşe şahadetnamelerine (renkli kâğıddan) bir «B» nüshası terfik olunacaktır;

Alman gümrük makamattı, Türkiye arazisi menşeli mallara, Türkiyenin dahilî mevzuatına tevfi kan, terfik edilecek olan menşe şahadetnamelerinin «B» (renkli kâğıddan) nüshalarını bu malların idhali sırasında damgalayacaklardır.

Bu şekilde damgalanan ikinci nüshalar, Alman idhalâdcları tarafından bilâteehhur Deutsche Verrechnungskasse'ye tevdi olunacaktır. Mezkûr müessese bunları, aid oldukları tahsil ihbarnamelerine terfik ederek Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankasına gönderecektir.

Alman gümrük idaresince bu suretle damgalanan menşe şahadetnameleri «B» (renkli kâğıddan) nüshaları, Alman idhalâtçı tarafından mal bedelinin hini tediyesinde Deutsche Verrechnungskasse'ye ibraz edilmediği takdirde, mezkûr müessese tahsil ihbarnamelerini bu şahadetnameler olmaksızın gönderecektir.

Şurası mukarrerdir ki, Deutsche Verrechnungskasse, malların tamamen gümrüklenmesinden sonra, işbu şahadetnamelerin idhalâtçı tarafından Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankasına bilâhare ibrazını temin için muktazî tedbirleri ittihaz edecektir.

Almanyanın dahilî mevzuatına göre, menşe şahadetnamesinin «B» (renkli kâğıddan) nüshasının tanzimi icab etmediğinden, bunlar Cumhuriyet Merkez bankasının tahsil ihbarnamelerine lef-fedilmek üzere talep olunmıyacaktıdır.

Madde — 3

Her iki memlekette, vazifeleri Türk - Alman iktisadî anlaşmalarının tatbikına müteallik bil-cümle mesaili tedkik ve müzakere etmek olan birer Hükûmet komitesi kurulacaktır. Yekdiğerile doğ-rudan doğruya ve daimî surette temas halinde bulunacak olan bu komiteler, bilhassa bu günkü tarihle imza edilmiş olan Türkiye ile Almanya arasındaki ticarî tediyelere aid anlaşmada derpiş edilen A hesaplarının nihaî muvazenesinin, Türk - Alman emtia mübadelâtı seyrine nazaran, gay-ritabiî bir fark ile tehlikeye düşmemesine nezaret edeceklerdir.

Bu maksadla her iki komite, ihracatı arttırmaya veya Âkid taraflardan biri veya diğ erinin id-halâtını tahdide matuf tedbirleri müştereken kararlaştırıcaktıdır.

Her iki Hükûmet yekdiğerine, kendi komitesinin kimlerden müteşekkil olacağını mümkün olan süratle bildirecektir.

Bu komiteler, her iki reisten birinin talebi üzerine toplanacaklardır.

Bu komiteler, muhtelit tâli komiteler teşkil ve kendilerine mütehassislar terfik edebileceklerdir.

Madde — 4

Bu anlaşma, 15 ağustos 1938 tarihinden itibaren muvakkaten tatbik edilecek ve Türkiye ile Al-manya arasında ticarî mübadelâta ve tediyâta aid 30 ağustos 1937 tarihli anlaşmanın yerine kaim

olacaktır. Her iki Hükümet Ankarada bu anlaşmanın meriyete gireceği katgi tarihi yekdiğerine mümkün olan süratle bildireceklerdir.

Bu anlaşma, 31 ağustos 1939 tarihine kadar meriyette kalacaktır. 1939 senesi mayıs ayı zarfında her iki Hükümet bu anlaşmanın bir senelik yeni bir müddet için temdid edilip edilmeyeceğini kararlaştıracaklardır.

Berlinde türkçe, almanca ve fransızca ikişer asıl nüsha olarak imza edilmiştir.

Berlin, 25 Temmuz 1939

İmzalar:
N. Menemencioğlu Freiherr von Welsücker
Dr. Burhan Sanus Carl Clodius

A - nüshası

Mense şahadetnamesi

Gönderen	Gönderilen		
İsim :	İsim :		
İkametgâh :	İkametgâh :		
Sokak :	Sokak :		
Parça Ambalajın mar- Gayrisafi sik- Safi Sevk Muhtevi Kıymet adedi kası nevi let siklet yolu viyatı Fob - cif			
Yukarıda tasrih edilen malların menşeli olduğu tasdik olunur.			
Mahal	Tarih	Mühür	
Mense şahadetnamesini tanzim eden makamın imzası			
Konsoloslüğün tasdikına mahsus mahal			

B - Nüshası

Mense şahadetnamesi

Gönderen	Gönderilen
İsmi :	İsmi :
İkametgâh :	İkametgâh :
Sokak :	Sokak :
Parça ambalajın markası Gayrisafi Safi Kıymet Adedi Nevi siklet siklet Safi siklet Sevk yolu Muhteviyat fob - cif	
Yukarıda tasrih edilen malların Türk menşeli olduğu tasdik olunur.	

Mahal	Tarih	Mühür
		Mense şahadetnamesini tanzim eden makamın imzası Konsoloslüğün tasdikına mahsus mahal
Aşağıda imzası bulunan memurlar, yukarıda tasrih edilen eşyanın Almanyanın dahilî istihlâkine - tahsis edilmek üzere resmî kontrol altına - vazedilmiş olduğunu tasdik ederler		

Mahal	Tarih	Gümrük idaresi	Mühür ve imza
		Hamburg serbest liman idaresi vs.	

TİCARİ MÜBADELELERE VE TEDİYATA MÜTEALLİK PROTOKOL

Avusturyanın Reich ile birleşmesi dolayısıyla Türkiye Hükûmeti ile Alman Hükûmeti, ticarî mübadelelerle tediyat hakkında aşağıdaki hususat üzerinde mutabık kalmışlardır:

1 — 23 temmuz 1936 tarihli Türkiye ile Avusturya arasında emtia mübadelâtını tanzime müteallik itilâf hükümleri Türkiye Cumhuriyeti ve eski Avusturya Federal Hükûmeti toprakları üzerinde tatbikte berdevam olacaktır. 15 ağustos 1938 tarihinden itibaren bu hükümlerin yerine Türkiye Hükûmeti ile Alman Hükûmeti arasındaki bu günkü tarihli ticarî mübadelât anlaşması ve bunun merbutları hükümleri kaim olacaktır.

Şurası mukarrerdir ki, Avusturya eyaleti ile Reichin diğer kısımları arasındaki gümrük hududu kalkıncaya kadar Avusturya rejisinin tütün mübayaatına dair 23 - VII - 1936 tarihli mektub ahkâmı ile aynı tarihli ve tenzilâtlı tarife ile yumurta idhaline dair mektub ahkâmı meri olmakta devam edecektir.

Bundan başka Türkiye Hükûmeti ile eski Avusturya Federal Hükûmeti arasındaki 6/8 şubat 1930 tarihli Modüs vivendi dahi, yukarıdaki fıkrada derpiş edildiği veçhile, gümrük hududunun lâğvi tarihine kadar tatbik edilecektir.

Bu tarihten itibaren Türkiye Hükûmeti ile Almanya arasında münakid 27 mayıs 1930 tarihli ticaret mukavelenamesi ve zeyilleri eski Avusturya Federal Hükûmeti topraklarına teşmil edilecektir.

Alman Hükûmeti bu son tarihten lâakal 21 gün evvel Türkiye Hükûmetini haberder edecektir.

II - Türkiye Hükûmeti ile eski Avusturya Federal Hükûmeti arasında münakid 23 temmuz 1936 tarihli clearing anlaşması ahkâmı 15 ağustos 1938 tarihine kadar her iki memleket toprakları dahilinde tatbik edilmekte devam edecektir. Bu tarihten itibaren bu günkü tarihli Türkiye Hükûmeti ile Alman Hükûmeti arasında münakid ticarî tediyelere aid Anlaşma ahkâmı mezkûr ahkâm yerine kaim olacaktır.

Mamafih, 15 ağustos 1938 tarihinden evvel başlamış olan hususî takas muameleleri, 31 ağustos 1939 tarihine kadar, 23 temmuz 1936 tarihli Türk - Avusturya clearing anlaşmasının bu babdaki ahkâmı mucibince tasfiye edilmekte devam edecektir.

III - Mütakabilen hukukî noktâ nazarlarını muhafaza etmek kaydile, her iki Hükûmet 23 temmuz 1936 tarihli Türk - Avusturya clearing anlaşmasının 8 nci maddesi (2 nci ve 3 ncü fıkraları) ahkâmını bilâhare tedkik edeceklerdir.

IV - İki taraftan biri lehine clearing hesaplarında tahakkuk edebilecek bakiye, Türk - Alman Clearing'inin aid olduğu hesaplara devredilecektir. Bu bakiye Avusturya lehine olduğu takdirde, Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası, şilin olarak tahakkuk edecek bu bakiyelerin, tahsilât günlerinde tatbik etmiş olduğu alış kurları üzerinden karşılığı Türk liralarmı, 'Deutsche Verrechnungskasse' nin A hesabındaki matlubuna devredecektir.

V - Yukarıda sözü geçen Türk - Avusturya Anlaşmasının meriyeti müddetince vadeli olarak id-

hal edilmiş malların bedelleri 15 ağustos 1938 tarihinden sonra, borçlu kalınan miktarın Türk - Alman clearing anlaşmasının aid olduğu hesaplara yatırılması suretile tesviye olunacaktır.

VI - Türkiye Cumhuriyeti Merkez bankası ve Deutsche Verrechnungskasse, yukarıdaki ahkâmın teknik tatbiakat şekilleri hakkında mutabık kalacaklardır.

İşbu protokol, bu günkü tarihle Türkiye ile Almanya arasında ticarî mübadele ve ticarî tediyata dair imzalanmış olan anlaşmaların ayrılmaz bir parçasını teşkil eder.

Berlinde Almanca, Türkçe ve Fransızca ikişer aslı nüsha olarak imza edilmiştir.

Berlin, 25 temmuz 1938

İmzalar

N. Menemenciöglü
Dr. Burhan Sanus

Freiherr von Weizsäcker
Carl Clodius